

Okul Öncesi Çocuklarının Psikolojik Sağlıklarının Akran Zorbalığı Davranışları ile İlişkisi

The Relationship between Psychological Resilience of Preschool Children and Peer Bullying Behaviors

Rabia Şeyma Gün, Gülümser Gültekin Akduman

Yazar Bilgileri

Rabia Şeyma Gün
Öğr. Gör., Yalova Üniversitesi,
Çocuk Gelişimi,
rabia.gun@yalova.edu.tr

Gülümser Gültekin Akduman
Prof. Dr., Gazi Üniversitesi,
Okul Öncesi Eğitimi,
gulumsergultekin@yahoo.com

ÖZ

Araştırma çocukların psikolojik sağlıkları ve akran zorbalığı davranışları üzerinde yaş ve cinsiyet değişkenlerinin anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığının ve çocukların psikolojik sağlıkları ile akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ankara ili, Yenimahalle ilçesindeki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60 ay ve üzeri 366 çocuk ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama amacıyla "Genel Bilgi Formu", "Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği" ve "Zorba ve Kurban Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. Veriler SPSS programında, bağımsız değişkenlerin kategori sayısına göre, bağımsız örneklem için t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile analiz edilmiş; anlamlı çıkan farklılıklarda grup farklılıklarını inceleyebilmek için Bonferroni testi kullanılmıştır. Çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile akran zorbalığı davranışlarının yaşlarına ve cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca çocukların psikolojik sağlıkları ile akran zorbalığı davranışları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Okul Öncesi
Psikolojik Sağlamlık
Akran Zorbalığı

Keywords
Preschool
Resilience
Peer Bullying

Makale Geçmişi
Geliş: 05.11.2021
Düzeltilme: 02.12.2021
Kabul: 28.12.2021

ABSTRACT

The research was conducted to examine whether the variables of age and gender make a significant difference in the psychological resilience of children and their peer bullying behaviors, and the relationship between children's psychological resilience and their peer bullying behaviors. For this purpose, the research was carried out with 366 children aged 60 months and above, who attended pre-school education institutions in Yenimahalle district of Ankara province, the 2020-2021 academic year. "General Information Form", "Social Emotional Well-Being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children" and "Bully and Victim Child Behaviors Evaluation Form" were used for data collection in the research. The data were analyzed in SPSS program, according to the number of categories of independent variables, with t-test for independent samples and One-Way Analysis of Variance (ANOVA); Bonferroni test was used to examine group differences in significant differences. The relationship between the psychological resilience levels of children and their peer bullying behaviors was examined with the Pearson Product Moments Correlation Coefficient. As a result of the research, it was determined that the psychological resilience levels of the children and their peer bullying behaviors showed a statistically significant difference according to their age and gender. In the study, it was also determined that there was a significant negative relationship between the psychological resilience of children and their peer bullying behaviors.

*Bu çalışma, ikinci yazar danışmanlığında birinci yazar tarafından yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf

Gün, R. Ş. & Gültekin-Akduman, G. (2022). Okul öncesi çocuklarının psikolojik sağlıklarının akran zorbalığı davranışları ile ilişkisi. *TEBD*, 20(1), 107-123. <https://doi.org/10.37217/tebd.1019516>

Giriş

Zorlu durumlar veya tehdit edici koşullar gibi risk faktörlerine rağmen başarılı bir uyum ve sağlıklı işleyişi ifade eden psikolojik sağlamlık, olumsuz ve zorlu bir durumla karşılaşıldığında stres, duygu düzenleme, problem çözme, dürtü kontrolü ve uyum sağlama becerilerini içermektedir (Gündüz, 2019; Masten, Best ve Garmezy, 1990). Yaşamı olumsuz etkileyen gelişimsel sıkıntılara, risk faktörlerine rağmen bazı bireylerin hayatta kalmaları, uyum sağlamaları ve olumlu gelişim göstermelerini açıklayan psikolojik sağlamlık kavramı, okul öncesi dönemde başarılı ve sağlıklı nesiller yetiştirebilmek için oldukça önemlidir. Bu dönemde psikolojik sağlamlığı güçlendirmek önem taşımaktadır. Tüm çocukların karşılaşılabilecekleri zorluklardan ve sorunlardan korunmalarına yardımcı olan psikolojik sağlamlık, stres ve zorlu yaşam durumlarıyla etkili bir şekilde başa çıkabilmeye ve bunlara uyum sağlayabilmeye yardım eder. Okul öncesi dönemde psikolojik olarak sağlam çocuklar, gelişimlerini destekleyen olumlu aile ve çevre koşullarıyla etkileşimli bir şekilde çalıştığında büyür ve gelişirler. Bu tür çocukların zorluklara dayanma ve üstesinden gelme, çevresindekilerden öğrenme ve sağlıklı yollarla gelişip başarılı olma olasılıkları daha yüksektir (Barankin ve Khanlou, 2007).

Okul öncesi dönem, çocukların gelişim ve öğrenmelerinin en hızlı olduğu gelişim dönemidir. Bu dönem içerisinde çocukların yaşantılar yoluyla edinmiş oldukları deneyimlerinin uzun süreli etkileri bulunmaktadır. Çocukların bu deneyimlerinde en büyük pay, ailesinden sonra düzenli ve uzun olarak sosyal etkileşime girdiği kişiler olan akranlarıdır. Akranlar; rehber, model olmanın yanında fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimde hatta psikoloji üzerinde de önemli etkiye sahiptir. Çocukların yaşamlarındaki akran ilişkilerinin niteliği gelecek yıllardaki sosyal ve duygusal gelişimine, psikolojik sağlığına yön verebilmektedir (Gülay-Ogelman, 2018). Okul öncesi kurumları ilk akran deneyimlerinin yaşandığı mekânlar olarak kabul edilmektedir (Gültekin-Akduman, 2012). Okul öncesi dönemde okul ortamının çocukların çevrelerindeki kişilerle iletişimleri ve ilişkileri açısından en sağlıklı ve güvenilir ortamlar olması gerekmektedir. Sağlıklı bir okul ortamı için çocuklar akranlarıyla uyumlu ilişkiler kurmalı ve kendilerini güvende hissetmelidir. Okul ortamı, çocukların akranlarıyla oynayarak benlik kavramı geliştirdikleri, kendileriyle ve başkalarıyla ilgili bilmedikleri özellikleri öğrendikleri, ailesinden başka toplumsal yapı içinde de yeri olduğunu fark ettikleri, sosyal ortamlarda güçlü-güçsüz yönlerini ve yeteneklerini keşfettikleri, kabul gördükleri, olumlu deneyimler ile karşılaştıkları mekânlardır (Sevinç, 2004). Bu dönemde çocuklar, okul ortamlarında akranlarıyla ilgili olumlu deneyimlerle karşılaşabildikleri gibi akran zorbalığı davranışlarıyla da karşılaşabilmektedirler (Olweus, 1994). Okul öncesi dönemde çocukların saldırganlık içeren zorbaca davranışlarla karşı karşıya kalmaları, okul çağında ve sonraki dönemlerde yaşanan zorbalık davranışlarının sebebi olabilecektir (Perren, 2000). Zorbalık, okullarda çocukların karşısına çıkan en yaygın saldırganlık

türüdür. Okul iklimini ve öğrenme ortamını olumsuz etkilemektedir. Araştırmacılar zorbalık nedeni ile çocukların okula devamlılığının azaldığını, okuldan kaçma gibi uygun olmayan davranışlar sergilediklerini, fiziksel ve psikolojik sağlıklarının olumsuz etkilendiğini belirtmektedirler (Gündüz, 2019). Okul öncesi dönemde yaşanan akran zorbalığı davranışları sadece bu davranışlara maruz kalan çocuklar üzerinde değil, bu davranışları uygulayan çocuklar üzerinde de uzun vadede gelişimsel etkileri olması bakımından oldukça önemli olan bir konudur. Bu dönemde yaşanan olumsuz durumlar çocukların bütün yaşamını olumsuz yönde etkileyerek sosyal duygusal yönden zayıf kalmasına neden olmaktadır (Uysal ve Dinçer, 2012).

Psikolojik sağlamlık, akran zorbalığının olumsuz sonuçlarını hafifletmeye yardımcı bir özellik olarak görülmektedir (Gündüz, 2019). Psikolojik olarak sağlam çocuklar, akranlarıyla olumsuz durum yaşadıklarında etkili iletişim kurma, öz kontrol, stresle başa çıkma ve problem çözme stratejilerine başvurmaları zorbalık davranışlarını engelleyebilecektir (Baldry ve Farrington, 2000; Hinduja ve Patchin, 2017; Sapouna ve Wolke, 2013). Erwin (1995) ve Bryant (1992) akran zorbalığı davranışları sergilemeyen çocukların çatışma durumlarında başa çıkma stratejilerini etkin bir şekilde kullandıklarını ve sorun çözme odaklı olduklarını belirtmişlerdir (aktaran Baldry ve Farrington, 2000). Psikolojik sağlamlık düzeyleri yüksek olan çocukların zorba ya da kurban olma olasılıklarının psikolojik sağlamlık düzeyi düşük olan akranlarına göre daha az olduğu belirlenmiştir (Donnon ve Hammond, 2007; Moore ve Woodcock, 2017). Yeterli psikolojik sağlamlığa sahip olmayan çocuklar, sosyal-duygusal problemler başta olmak üzere kendilerini ifade etmede güçlük, akran ilişkileri kurma ve sürdürmede sıkıntı yaşamakta ve zorba ya da kurban davranışlar sergileyebilmektedirler. Bu hususlardan hareketle bu araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik sağlamlıklarının akran zorbalığı davranışları ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ayrıca çocukların psikolojik sağlamlıkları ve akran zorbalığı davranışları yaşa ve cinsiyete göre incelenecektir.

Yöntem

Araştırma Gazi Üniversitesi Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubunun 04.02.2020 tarih ve 91610558-302.08.01 sayılı onayı ile yürütülmüştür. Araştırma yapılacak okullarda okul öncesi öğretmenleriyle iletişime geçilerek gerekli bilgilendirilme yapılmış, gönüllü olan öğretmenlere bilgilendirilmiş gönüllü olur formu imzalatılmıştır.

Araştırmanın Deseni

Çocukların psikolojik sağlamlıklarının akran zorbalığı davranışları ile ilişkisinin incelendiği bu araştırma, betimsel bir araştırma olup verilerin analizi dikkate alındığında ilişki tarama modeli özelliğine sahiptir (Karasar, 2012).

Araştırmanın Örneklem Grubu

Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Yenimahalle ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ilköğretim ana sınıfları, bağımsız anaokulları ve uygulama anaokullarında okul öncesi eğitime devam eden, yaşı 60 ay ve üzeri olan çocuklar oluşturmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Yenimahalle İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünden okul öncesi eğitime kayıtlı çocuk sayısının 6506 olduğu öğrenilmiştir. Örneklem büyüklüğünü belirlemek için; $n = n^0 / [1 + (n^0 - 1) / N]$ formülü (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018) kullanılmış ve belirtilen formül aracılığı ile minimum örneklem büyüklüğü 363 olarak hesaplanmış olup 366 çocuk araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan 366 çocuğun demografik verileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çocuklara İlişkin Demografik Veriler

	<i>Grup</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Yaş	60-64 ay	194	53,0
	65-69 ay	121	33,1
	70 ay ve üzeri	51	13,9
Cinsiyet	Kız	186	50,8
	Erkek	180	49,2
	Toplam	366	100,0

Tablo 1 incelendiğinde çocukların %53’ünün (n = 194) 60-64 aylık, %33,1’inin (n = 121) 65-69 aylık, %13,9’unun (n = 51) 70 aylık ve üzeri olduğu; çocukların %50,8’inin (n = 186) kız, %49,2’sinin (n = 180) erkek ise erkek olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada “Genel Bilgi Formu”, “Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği” ve “Zorba ve Kurban Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Formu” kullanılmıştır.

Genel Bilgi Formu:

Çocukların, yaş (ay olarak) ve cinsiyetlerinin belirlenebilmesi amacıyla hazırlanan genel bilgi formu araştırmacılar tarafından hazırlanmış, öğretmenler tarafından yanıtlanmıştır.

Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği:

Okul öncesi çocuklarının sosyal duygusal iyi oluşları ve psikolojik sağlıklarının belirlenebilmesi amacıyla geliştirilen ölçek öğretmenlerin çocukları gözlemlerine dayanan bir ölçme aracıdır. Ölçek, 6 alt ölçek ve her bir alt ölçekte 6’şar madde olup toplamda 36 maddeden oluşmaktadır. Öğretmenin her bir madde için gözlemediği çocuğa en uygun olan “Her Zaman”, “Genellikle”, “Kısmen”, “Nadiren” ve “Asla” seçeneklerinden birini işaretlemesi gerekmektedir. Cevaplar Her Zaman için (5), Genellikle için (4), Kısmen için (3), Nadiren için (2) ve Asla için (1) olarak puanlanmaktadır. Ölçekte ters puanlanması gereken 3 madde bulunmaktadır. Alt ölçeklerin

her birinden alınacak maksimum puan 30, minimum puan birdir. Ölçek Mayr ve Ulich (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasını yapan Özbey (2019) okul öncesi eğitime devam eden 36-72 ay arası 342 çocuk ile gerçekleştirdiği faktör analizi sonucunda ölçeğin iletişim kurma/sosyal performans, öz kontrol/düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/stresle başa çıkma, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma olmak üzere altı alt ölçekten oluştuğunu belirlemiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları; iletişim kurma/sosyal performans için .95, öz kontrol/düşüncelilik için .93, atılganlık için .92, duygusal istikrar/stresle başa çıkma için .86, görev yönelimi için .91 ve keşfetmekten hoşlanma için .94'tür (Özbey, 2019).

Zorba ve Kurban Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Formu:

Erken çocukluk döneminde çocukların zorba, kurban ve pasif zorba davranışlarının belirlenebilmesi amacıyla Özyürek ve Kurnaz (2019) tarafından geliştirilen Zorba ve Kurban Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Formu öğretmenlerin çocukları gözlemlerine dayanan bir ölçme aracıdır. Ölçek 3 ayrı boyut ve boyutlarda sırasıyla 13, 14 ve 5 madde olmak üzere toplam 32 maddeden oluşmaktadır. Öğretmenin her bir madde için gözlemlediği çocuğa en uygun olan "Evet" ve "Hayır" seçeneklerinden birini işaretlemesi gerekmektedir. Cevaplar Evet için (1) ve Hayır için (0) olarak puanlanmaktadır. Ölçme aracının geçerlilik güvenirlik çalışması okul öncesi ve ilkökula devam eden 176 çocuğun öğretmeni ile gerçekleştirilmiş olup analizler sonucunda ölçeğin zorba çocuk davranışları, kurban çocuk davranışları ve pasif zorba çocuk davranışları olarak üç alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçme aracının KR-20 iç tutarlılık katsayıları; zorba çocuk davranışları için 0,86, kurban çocuk davranışları için 0,88 ve pasif zorba çocuk davranışları için ise 0,71'dir (Özyürek ve Kurnaz, 2019).

Verilerin Analizi

Analizler öncesinde SPSS paket programında verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş olup bağımsız değişkenin kategori sayısına bağlı olarak t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Anlamli çıkan farklılıklarda, farklılıkların kaynağı Bonferroni testi ile belirlenmiş, değişkenler arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir. Yapılan istatistiklerde anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Tablo 2. Çocukların Yaşlarına Göre Psikolojik Sağlık Puanları Anova Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Yaş</i>	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>Ss</i>	<i>sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
İletişim Kurma/ Sosyal Performans	60-64 ay	194	23,54	5,14	2	3,901	.021*
	65-69 ay	121	24,76	4,51			
	70 ay ve üzeri	51	25,25	4,02			
Öz-Kontrol/ Düşüncelilik	60-64 ay	194	24,52	4,91	2	2,815	.061
	65-69 ay	121	25,52	4,41			
	70 ay ve üzeri	51	25,92	3,82			

	Yaş	n	X	Ss	t	p
Atılganlık	60-64 ay	194	23,84	5,22	2	4,953 .008*
	65-69 ay	121	25,49	3,96		
	70 ay ve üzeri	51	25,53	3,96		
Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma	60-64 ay	194	21,63	4,77	2	0,330 .719
	65-69 ay	121	22,04	3,97		
	70 ay ve üzeri	51	22,74	3,27		
Görev Yönelimi	60-64 ay	194	22,49	4,79	2	0,229 .795
	65-69 ay	121	22,73	4,59		
	70 ay ve üzeri	51	22,94	3,99		
Keşfetmekten Hoşlanma	60-64 ay	194	24,22	4,87	2	4,314 .014*
	65-69 ay	121	25,30	4,36		
	70 ay ve üzeri	51	26,05	3,28		

*p < .05

Tablo 2 incelendiğinde çocukların yaşları ile psikolojik sağlamlığın iletişim kurma/sosyal performans, atılganlık ve keşfetmekten hoşlanma alt boyutlarında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Belirlenen bu anlamlı farklılığın 60-64 ay arası çocuklardan kaynaklandığı, tüm alt boyutlarda en düşük puan ortalamalarına sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca yaşla birlikte tüm alt boyutlarda artan puan ortalamaları dikkat çekmektedir.

Tablo 3. Çocukların Cinsiyetlerine Göre Psikolojik Sağlamlık Puanları t-Testi Sonuçları

Değişken	Yaş	n	X	Ss	t	p
İletişim Kurma/ Sosyal Performans	Kız	186	24,90	4,49	2,912	.004*
	Erkek	180	23,44	5,08		
Öz-Kontrol/ Düşüncelilik	Kız	186	26,01	3,76	4,155	.000*
	Erkek	180	24,04	5,21		
Atılganlık	Kız	186	24,97	4,47	1,714	.087
	Erkek	180	24,12	4,95		
Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma	Kız	186	22,59	3,89	3,685	.000*
	Erkek	180	20,95	4,60		
Görev Yönelimi	Kız	186	23,88	3,87	5,427	.000*
	Erkek	180	21,35	4,96		
Keşfetmekten Hoşlanma	Kız	186	25,19	4,15	1,551	.122
	Erkek	180	24,46	4,93		

*p < .05

Tablo 3 incelendiğinde çocukların cinsiyetleri ile psikolojik sağlamlığın iletişim kurma/sosyal performans, öz-kontrol, duygusal istikrar/stresle başa çıkma ve görev yönelimi alt boyutlarında kızlar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablo 4. Çocukların Yaşlarına Göre Akran Zorbalığı Davranış Puanları Anova Sonuçları

Değişken	Yaş	n	X	Ss	sd	F	p
Zorba Çocuk	60-64 ay	194	1,27	2,45	2	5,658	.004*
	65-69 ay	121	0,55	1,56			
	70 ay ve üzeri	51	0,52	1,30			
Kurban Çocuk	60-64 ay	194	2,53	3,69	2	9,762	.000*
	65-69 ay	121	1,21	2,12			
	70 ay ve üzeri	51	0,94	2,00			
Pasif Zorba Çocuk	60-64 ay	194	0,94	1,41	2	6,036	.003*
	65-69 ay	121	0,50	1,01			
	70 ay ve üzeri	51	0,49	1,04			

*p < .05

Tablo 4 incelendiğinde, çocukların yaşları ile akran zorbalığı zorba, kurban ve pasif zorba çocuk davranışları alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Anlamlı farklılığın 70 ay ve üzeri çocuklardan kaynaklandığı, tüm alt boyutlarda en düşük puan ortalamalarına sahip oldukları saptanmıştır. Puan ortalamaları incelendiğinde yaşın artması ile azalan zorbalık davranışları dikkat çekmektedir.

Tablo 5. Çocukların Cinsiyetlerine Göre Akran Zorbalığı Davranış Puanları t-Testi Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>Yaş</i>	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>Ss</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Zorba Çocuk	Kız	186	0,51	1,43	-3,964	.000*
	Erkek	180	1,36	2,52		
Kurban Çocuk	Kız	186	1,72	2,97	-0,941	.347
	Erkek	180	2,03	3,27		
Pasif Zorba Çocuk	Kız	186	0,53	1,14	-3,053	.002*
	Erkek	180	0,93	1,35		

*p < .05

Tablo 5 incelendiğinde çocukların cinsiyetleri ile akran zorbalığı zorba ve pasif zorba çocuk davranışları alt boyutları arasında kızlar lehine anlamlı farklılık belirlenmiştir. Puan ortalamaları incelendiğinde kız çocuklarının tüm boyutlarda erkek çocuklarının puan ortalamalarından daha düşük ortalamalara sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 6. Çocukların Psikolojik Sağlımlıkları ile Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki Korelasyon Analizi

<i>Psikolojik Sağlamlık</i>		<i>Akran Zorbalığı</i>		
		<i>Zorba Çocuk Davranışları</i>	<i>Kurban Çocuk Davranışları</i>	<i>Pasif Zorba Çocuk Davranışları</i>
İletişim Kurma/ Sosyal Performans	r	-0,223*	-0,434*	-0,317*
	p	.000	.000	.000
	n	366	366	366
Öz- Kontrol/ Düşüncelilik	r	-0,580*	-0,175*	-0,294*
	p	.000	.001	.000
	n	366	366	366
Atılganlık	r	-0,082	-0,552*	-0,330*
	p	.119	.000	.000
	n	366	366	366
Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma	r	-0,313*	-0,345*	-0,309*
	p	.000	.000	.000
	n	366	366	366
Görev Yönelimi	r	-0,263*	-0,234*	-0,222*
	p	.000	.000	.000
	n	366	366	366
Keşfetmekten Hoşlanma	r	-0,207*	-0,380*	-0,292*
	p	.000	.000	.000
	n	366	366	366

*p < .05

Psikolojik sağlamlığın iletişim kurma/sosyal performans, öz-kontrol/düşüncelilik, duygusal istikrar/stresle başa çıkma, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma alt boyutları ile akran zorbalığı

davranışlarının tüm alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Atılganlık boyutu ile kurban ve pasif zorba çocuk davranışları boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

Tartışma

Araştırmada çocukların yaşları ile psikolojik sağlamlığın iletişim kurma/sosyal performans, atılganlık ve keşfetmekten hoşlanma alt boyutlarında 60-64 ay arası çocuklardan kaynaklanan anlamlı bir farklılık saptanmıştır. 60-64 ay arası çocukların tüm alt boyutlarda en düşük puan ortalamalarına sahip oldukları ve yaşla birlikte tüm alt boyutlarda artan puan ortalamaları dikkat çekmektedir. Yaşın artmasına paralel olarak çocukların fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerinde ilerlemeler gözlenebilmektedir. Yaş olarak daha büyük olan çocuklar edindikleri kazanımlar ve sosyal deneyimler yoluyla yaş olarak daha küçük olan çocuklarla kıyaslandıklarında çevrelerindeki bireylerle daha sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilir, karşılaştıkları yeni durumlara daha kolay uyum sağlayabilir ve problem durumlarına karşı etkili çözüm yolları bulabilirler. Çocukların yaşla birlikte psikolojik sağlamlıklarının artması gelişimsel sürece bağlı olarak bilgi, beceri, deneyim ve sosyal becerileri kazanımları ile açıklanabilir. Mayr ve Ulich (2009), Erata ve Özbey (2020) yaptıkları araştırmalarda benzer şekilde okul öncesi çocuklarının psikolojik sağlamlıklarının yaş ile arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Bununla birlikte literatürde okul öncesi dönemde aylık yaş grupları arasında çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin yaşa bağlı olarak farklılaşmadığını belirten araştırma sonuçları da bulunmaktadır (Balaban, 2020; Balaban-Dağal ve Bayındır, 2018; Önder, Balaban-Dağal ve Bayındır, 2018).

Çocukların cinsiyetleri ile psikolojik sağlamlığın iletişim kurma/sosyal performans, öz-kontrol, duygusal istikrar/stresle başa çıkma ve görev yönelimi alt boyutlarında kızlar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Puan ortalamaları incelendiğinde kızların daha yüksek psikolojik sağlamlığa sahip oldukları göze çarpmaktadır. Kız çocukları yetiştirilirken aile ve toplumsal tutumlar ile duygularını ifade etme konusunda daha fazla fırsata sahip olabilmektedir. Kız çocuklarının daha fazla fırsata sahip olup duygu ve düşüncelere karşı hassas, duyarlı olarak anaç tavırlarla yetiştirilmeleri ilişkilerinde daha sakin ve uyumlu olmalarına yol açabilmektedir. Bu durum kız çocukları için psikolojik sağlamlıkta cinsiyetin koruyucu bir faktör olabileceğini düşündürmektedir. Garmezy (1991) stresli durumlarda kız çocuklarının erkek çocuklara göre farklı tepkiler verdiklerini cinsiyetin psikolojik sağlamlıkta kız çocukları lehine koruyucu faktör olduğunu vurgulamıştır. Kumpfer (1999) kız çocuklarının erkek çocuklarına göre psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olduğunu, Mayr ve Ulich (2009) PERİK Ölçeği'nin öz-kontrol boyutu hariç diğer beş boyutta anlamlı düzeyde kız çocuklarının erkek çocuklardan yüksek puan aldığını, Erdem (2017) kızların erkeklerden daha yüksek yılmazlık puanına sahip olduklarını, Balaban-Dağal ve Bayındır (2018) kız çocukların ego sağlamlık düzeylerinin erkek çocuklarından daha yüksek olduğunu, Uslu (2019) kız çocuklarının erkek

çocuklardan daha fazla yılmazlığa sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmaların sonuçları araştırmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusundan farklı olarak çocukların cinsiyetleri ile psikolojik sağlımlıkları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirten araştırmalar da mevcuttur (Balaban, 2020; Erata ve Özbey, 2020; Önder vd., 2018; Taylor, Eisenberg, Spinrad ve Widaman, 2013).

Çocukların yaşları ile akran zorbalığı zorba, kurban ve pasif zorba çocuk davranışları alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Anlamlı farklılığın 70 ay ve üzeri çocuklardan kaynaklandığı, tüm alt boyutlarda en düşük puan ortalamalarına sahip oldukları saptanmıştır. Puan ortalamaları incelendiğinde yaşın artması ile azalan zorbalık davranışları dikkat çekmektedir. Okul öncesi dönemde çocukların yaşlarının ilerlemesine paralel olarak bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerinde ilerlemeler gözlemlenmektedir. Bu ilerlemeler ile kazanmış oldukları sosyal beceriler, çocukların kendilerini daha iyi ifade etme, kendi ve akranlarının duygularını daha iyi anlama, duygu düzenleme, akranlarıyla karşılaştıkları sorunlarda problem çözme stratejilerine başvurmalarını sağlayabilmektedir. Tüm bunlar çocukların akran zorbalığı davranışlarını azaltmış olabilir. Araştırma bulgusuna benzer şekilde Baldry ve Farrington (2000) yaptıkları araştırmada zorba ve kurban davranışların yaşla birlikte azaldığını tespit etmiş, bunu öğrencilerin problem çözme ve başa çıkma becerilerine sahip olmalarıyla açıklamıştır. Gültekin-Akduman ve Özasan (2018) yaptıkları araştırmada çocukların yaşları arttıkça akran zorbalığına maruz kalma puanlarının düştüğünü, Özözen-Danacı ve Çetin (2019) yaptıkları araştırmada ay olarak daha küçük olan çocukların ay olarak daha büyük olan çocuklara oranla daha yüksek seviyede akran zorbalığı davranışları gösterdiklerini belirlemişlerdir. Araştırmanın bu bulgusunun aksine Korkut (2019) yaptığı araştırmada altı yaş çocuklarının beş yaş çocuklarına göre daha yüksek zorba davranış puanlarına sahip olduklarını belirlemiştir. Şahbaz ve Yüce (2021), İleri (2019), Semiz (2018) gibi araştırmacıların yapmış olduğu araştırma sonuçlarında ise yaş ile zorbalık davranışları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir.

Çocukların cinsiyetleri ile akran zorbalığı zorba ve pasif zorba çocuk davranışları alt boyutları arasında kızlar lehine anlamlı farklılık belirlenmiştir. Puan ortalamaları incelendiğinde kız çocuklarının tüm boyutlarda erkek çocuklarının puan ortalamalarından daha düşük ortalamalara sahip oldukları görülmektedir. Akran ilişkilerinde davranış biçimlerine bakıldığında, yetiştirilme tutumlarına bağlı olarak kız çocuklarının ilişkilerinde iş birliği, yardımlaşma ve yakın ilişki kurma gibi sosyal-duygusal ihtiyaçları; erkek çocuklarının ise sosyal-duygusal ihtiyaçlardan öte gruplarında popüler ve baskın olmayı ön planda tuttıkları söylenebilir. Kızların daha çok sosyal davranışlarda bulunmaları; erkeklerin ise kızlara oranla daha saldırgan, baskın ve rekabete dayalı davranışlarda bulunmaları daha fazla akran zorbalığı davranışları sergilemelerinin nedeni olabilir. Literatür incelendiğinde bu bulguya benzer şekilde erkek çocuklarının kız çocuklarına oranla daha fazla akran zorbalığı

davranışları sergiledikleri belirlenen araştırma sonuçları bulunmaktadır (Boivin ve Hymel, 1997; İleri, 2019; Özdemir, Gültekin-Akduman ve Gündüz, 2019; Özözen-Danacı ve Çetin, 2019; Pektane-Gülmez, Gültekin-Akduman ve Gündüz, 2019; Salı, 2014; Semiz, 2018).

Psikolojik sağlamlığın iletişim kurma/sosyal performans, öz-kontrol/düşüncelilik, duygusal istikrar/stresle başa çıkma, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma alt boyutları ile akran zorbalığı davranışlarının tüm alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Atılganlık boyutu ile kurban ve pasif zorba çocuk davranışları boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Çocukların psikolojik sağlamlıkları arttıkça zorba, kurban ve pasif zorba çocuk davranışları azalmakta, psikolojik sağlamlık puanları azaldıkça zorba, kurban ve pasif zorba çocuk davranışları artmaktadır. Eminoğlu (2018) ve Gündüz (2019) yaptıkları araştırmalarda araştırma bulgusuna benzer şekilde akran zorbalığı ile psikolojik sağlamlık arasında negatif yönde bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Psikolojik sağlamlık ile akran zorbalığının negatif bir ilişkide olması psikolojik sağlamlığı yüksek bireylerin yaşadıkları stres verici olumsuz durumlarda daha sabırlı oldukları, öfke ve şiddete başvurmadan duygularını etkili biçimde düzenleyebildikleri, stresle başa çıkma konusunda daha etkili oldukları ve olumsuz durumlara daha kolay uyum sağlayabildikleri ile açıklanabilir. Erwin (1995), Bryant (1992) akran zorbalığı davranışları sergilemeyen çocukların çatışma durumlarında başa çıkma stratejileri etkin bir şekilde kullandıkları ve sorun çözme odaklı olduklarını belirtmişlerdir (aktaran Baldry ve Farrington, 2000). Psikolojik sağlamlık düzeyleri yüksek olan bireylerin zorba ya da kurban olma olasılıklarının psikolojik sağlamlık düzeyi düşük olan bireylere göre daha az olduğu belirlenmiştir (Donnon ve Hammond, 2007; Moore ve Woodcock, 2017). Bu doğrultuda psikolojik sağlamlık ile akran zorbalığı arasındaki ilişki incelendiğinde akran zorbalığının yol açtığı olumsuz durumlarla başa çıkmada psikolojik sağlamlığın koruyucu faktör olarak kullanılabilmesi ön plana çıkmaktadır (Baldry ve Farrington, 2000; Hinduja ve Patchin, 2017; Sapouna ve Wolke, 2013). Psikolojik sağlamlık, zorbalık davranışlarını azaltmakta, akran zorbalığı davranışlarını önleme noktasında etkili bir rolü bulunmaktadır. Çocukların sağlıklı gelişimleri, akranlarıyla uyumlu ilişkiler kurmaları ve kendilerini güvende hissetmeleri ile mümkündür. Araştırmanın sonucunda çocukların psikolojik sağlamlık düzeyinin düşük olmasının akran zorbalığı davranışlarını artırdığı, psikolojik sağlamlık becerileri gelişmiş olan çocukların daha az akran zorbalığı davranışları sergiledikleri söylenebilir. Okul öncesi dönemde çocukların karşılaştıkları zorluklarla baş etmede psikolojik sağlamlığın kritik bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi çocuklarının psikolojik sağlamlıkları ile akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişkinin incelemesi amacıyla yapılan bu araştırmada çocukların psikolojik sağlamlıklarının ve akran zorbalığı davranışlarının yaş ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği; ayrıca çocukların

psikolojik sağlımlıkları ile akran zorbalığı davranışları arasında negatif yönde bir ilişki belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

1. Araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi dönemde çocukların yaşları hem psikolojik sağlımlıkları hem de akran zorbalığı davranışları üzerinde anlamlı farklılığa sebep olan bir değişkendir. Öğretmenler, küçük yaş grubu çocukların psikolojik sağlımlık düzeylerini destekleyebilir ve aynı zamanda akran zorbalığı davranışları konusunda önleyici tedbirler alabilir.
2. Okul öncesi dönemde çocukların cinsiyetleri psikolojik sağlımlık ve akran zorbalığı davranışları üzerinde erkek çocukların aleyhine anlamlı farklılığa sebep olan bir değişkendir. Bu durumun olumsuz etkisinin yapılan sınıf içi faaliyetlerle en aza indirilmesi sağlanabilir.
3. Öğretmenler düşük psikolojik sağlımlığa sahip çocukların akran zorbalığı davranışlarına maruz kalmalarını önleyici tedbirler alabilirler. Etkinliklerin planlanması ve uygulanması aşamasında çocukların psikolojik sağlımlıklarını artırmaya yönelik uygulamalara yer verilebilir. Çocukların okul öncesi dönemde psikolojik sağlımlıklarının artırılması ortaya çıkabilecek akran zorbalığı davranışlarını önleyebilir.
4. Bu araştırma, Ankara ili Yenimahalle ilçesinde 60 ay ve üzeri okul öncesi eğitime devam eden çocuklar ile sınırlıdır. Araştırmacılar tarafından psikolojik sağlımlık düzeyleri ve akran zorbalığı arasındaki ilişki farklı il ve ilçelerde, farklı yaş grupları ile incelenebilir.

Kaynaklar

- Balaban, S. (2020). *5-6 yaş grubunda çocuğu olan anne babaların kabul-red düzeyleri ile çocukların yılmazlıkları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Balaban-Dağal, A. & Bayındır, D. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının ego sağlımlık düzeylerinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 132-150. doi: [10.24130/eccd-jecs.196720182169](https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.196720182169)
- Baldry, A. C. & Farrington, P. D. (2000). Bullies and delinquents: Personal characteristics and parental styles. *Journal of Community and Applied Psychology*, 10, 17-31.
- Barankin, T. & Khanlou, N. (2007). *Growing up resilient: Ways to build resilience in children and youth*. Canada: CAMH.
- Boivin, M. & Hymel, S. (1997). Peer experiences and social self-perceptions: A sequential model. *Developmental Psychology*, 33(1), 135-145.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Donnon, T. & Hammond, W. (2007). Understanding the relationship between resiliency and bullying in adolescence: An assessment of youth resiliency from five urban junior high schools. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 16(2), 449-471.
- Eminoğlu, M. (2018). *Ergenlerde sosyal ve duygusal yalnızlık ile akran zorbalığı arasında psikolojik dayanıklılığın aracı rolü*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Erata, F. & Özbey, S. (2020). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların psikolojik sağlık düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 5(9), 125-151. doi: [10.46872/pj.171](https://doi.org/10.46872/pj.171)
- Erdem, E. (2017). *Okul öncesi eğitime devam eden 4-5 yaşındaki çocukların yılmazlık özellikleri ve yılmazlığı destekleyici faktörlerin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Garnezy, N. (1991). Resiliency and vulnerability to adverse developmental outcomes associated with poverty. *American Behavioral Scientist*, 34(4), 416-430.
- Gülây-Ogelman, H. (2018). *Okul öncesi dönemde akran ilişkileri* (3. b.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Gültekin-Akduman, G. (2012). Okul öncesi dönemde akran zorbalığının incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(1), 121-137.
- Gültekin-Akduman, G. & Özaslan, H. (2018). Okul öncesi dönem çocukların akran zorbalığına maruz kalma durumları ile duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *2nd Symposium on Innovative Approaches in Scientific Studies*, 3, 1370- 1376.
- Gündüz, B. (2019). *Zorba ve mağdur olan ortaokul öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Hinduja, S. & Patchin, J. W. (2017). Cultivating youth resilience to prevent bullying and cyberbullying victimization. *Child Abuse & Neglect*, 73, 51-62.
- İleri, G. (2019). *Okul öncesi dönem çocukların öz düzenleme becerileri ile akran zorbalığına maruz kalma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Korkut, E. S. (2019). *Okul öncesi dönemdeki çocukların zorba-kurban davranışları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Kumpfer, K. L. (1999). Factors and processes contributing to resilience: the resilience framework. M. D. Glantz & J. L. Johnson (Ed.), *Resilience and development: Positive life adaptations* içinde (s. 179-224). New York: Kluwer Academic/Plenum.
- Masten, A. S., Best, K. M. & Garmezy, N. (1990). Resilience and development: Contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and Psychopathology*, 2, 425-444. doi: [10.1017/S0954579400005812](https://doi.org/10.1017/S0954579400005812)
- Mayr, T. & Ulich, M. (2009). Social-emotional well-being and resilience of children in early childhood settings PERIK: An empirically based observation scale for practitioners. *International Research Journal*, 29(1), 45-57. doi: [10.1080/09575140802636290](https://doi.org/10.1080/09575140802636290)
- Moore, B. & Woodcock, S. (2017). Resilience, bullying, and mental health: Factors associated with improved outcomes. *Psychology in the Schools*, 54(7), 689-702.
- Olweus, D. (1994). Bullying at school. Basic facts and effects of a school based intervention program. *J Child Psychol Psychiatry*. doi: [10.1111/j.1469-7610.1994.tb01229.x](https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1994.tb01229.x)
- Önder, A., Balaban-Dağal, A. & Bayındır, D. (2018). Okul öncesi dönem çocukların mizaç özellikleri ve annelerinin ebeveynlik stillerinin çocukların ego sağlamlık düzeyleri üzerindeki yordayıcı etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 43(193), 79-90.
- Özbey, S. (2019). Okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin (PERİK) geçerlik güvenirlik çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 756-786. doi: [10.26466/opus.518062](https://doi.org/10.26466/opus.518062)
- Özdemir, A. N., Gültekin Akduman, G. & Gündüz, A. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının akran şiddetine maruz kalma düzeyleri ve empatik becerileri ilişkisi üzerine bir inceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(64), 600-605. doi: [10.17719/jisr.2019.3382](https://doi.org/10.17719/jisr.2019.3382)
- Özözen-Danacı, M. & Çetin, Z. (2019). 48-60 aylık çocukların okul zorbalığına yönelim düzeyleri. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 8(2), 21-29. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jitte/issue/50885/635735> sayfasından erişilmiştir.
- Özyürek, A. & Kurnaz, F. (2019). Zorba ve kurban çocuk davranışlarını değerlendirme formu: güvenilirliği ve geçerliliği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 246-261. doi: [10.17860/mersinefd.401251](https://doi.org/10.17860/mersinefd.401251)
- Pektane-Gülmez, A., Gültekin-Akduman, G. & Gündüz, A. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin duygusal zekâ düzeyleri ile çocuklarının akran zorbalığı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(64), 605-611. doi: [10.17719/jisr.2019.3383](https://doi.org/10.17719/jisr.2019.3383)

- Perren, S. (2000). *Kindergarten children involved in bullying: social behaviour, peer relationships, and social status*. (Doctoral thesis). <https://sospais.files.wordpress.com/2010/05/bullying.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Salı, G. (2014). Okulöncesi dönem çocuklarında akran ilişkilerinin ve akran şiddetine maruz kalmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 195-216.
- Semiz, S. (2018). *Erken çocukluk döneminde görülen akran zorbalığının duygusal zekâ ve aile değişkenleri temelinde incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sevinç, M. (2004). *Erken çocukluk gelişimi ve eğitiminde oyun*. İstanbul: Morpa.
- Sapouna, M. & Wolke, D. (2013). Resilience to bullying victimization: The role of individual, family and peer characteristics. *Child Abuse & Neglect*, 37(11), 997-1006.
- Şahbaz, Ü. & Yüce, G. (2021). Okulöncesi eğitime devam eden atipik ve tipik gelişim gösteren çocukların saldırganlıklarının ve akran şiddetine maruz kalma düzeylerinin belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 235-255. doi: [10.9779.pauefd.740329](https://doi.org/10.9779/pauefd.740329)
- Taylor, Z. E., Eisenberg, N., Spinrad, T. L. & Widaman, K. F. (2013). Longitudinal relations of intrusive parenting and effortful control to ego-resiliency during early childhood. *Child Development*, 84(4), 1145-1151.
- Uslu, Ş. S. (2019). *Okul öncesi dönem çocukların yılmazlıkları ile sosyal değerleri kazanımları ve ailelerin yılmazlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uysal, H. & Dinçer, Ç. (2012). Okul öncesi dönemde akran zorbalığı. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(4), 468-483. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akukeg/issue/29347/314047> sayfasından erişilmiştir.

Extended Summary

Psychological resilience, which refers to successful adaptation and healthy functioning despite risk factors such as challenging situations or threatening conditions, includes stress, emotion regulation, problem solving, impulse control and adaptation skills when faced with a negative and challenging situation (Gündüz, 2019; Masten, Best, & Garmezy, 1990). The quality of peer relationships in children's lives can guide their social and emotional development and psychological health in the coming years (Gülay-Ogelman, 2018).

Psychological resilience is seen as a feature that helps alleviate the negative consequences of peer bullying (Gündüz, 2019). When psychologically resilience children experience negative situations with their peers, using effective communication, self-control, coping with stress and problem solving strategies will be able to prevent bullying behaviors (Baldry & Farrington, 2000; Hinduja & Patchin,

2017; Sapouna & Wolke, 2013). Erwin (1995) and Bryant (1992) stated that children who do not exhibit bullying behaviors use coping strategies in conflict situations and are problem-solving oriented (cited in Baldry & Farrington, 2000). It has been determined that children with high levels of resilience are less likely to become a bully or victim than their peers with low resilience (Donnon & Hammond, 2007; Moore & Woodcock, 2017). Children who do not have sufficient psychological resilience experience difficulties in expressing themselves, especially in social-emotional problems, in establishing and maintaining peer relationships, and may exhibit bullying or victim behaviors. Based on these issues, this study was conducted to examine the relationship between the psychological resilience of children in the preschool period and their peer bullying behaviors. In addition, the psychological resilience of children and their behavior towards peer bullying will be examined according to age and gender.

Ethics committee approval was obtained from Gazi University Assessment and Evaluation Ethics Sub-Working Group at the meeting numbered 02, dated 04.02.2020, in order to carry out the research. In the schools where the research will be conducted, pre-school teachers were contacted and necessary information was provided, and an informed consent form was signed by the teachers who volunteered.

This research, which examines the relationship between the psychological resilience of children and their peer bullying behaviors, is a descriptive research and has the feature of a relational screening model when the analysis of the data is taken into account (Karasar, 2012, p. 77).

The sample of the research consists of 366 children aged 60 months and above, who continue their pre-school education in the official primary schools, independent kindergartens and practice kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in the Yenimahalle district of Ankara province in the 2020-2021 academic year.

“General Information Form”, “Social Emotional Well-Being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children” and “Bully and Victim Child Behaviors Evaluation Form” were used in the research.

Before the analysis, it was determined that the data showed normal distribution in the SPSS package program, and depending on the number of categories of the independent variable, it was analyzed by t-Test and One-Way Analysis of Variance (ANOVA). In the significant differences, the source of the differences was determined with the Bonferroni test, and the relationship between the variables was examined with the Pearson Product Moments Correlation Coefficient. The level of significance in the statistics was taken as .05.

In the study, a significant difference was found in the age of children and in the sub-dimensions of psychological resilience, such as communication/social performance, assertiveness, and

enjoyment of exploring, arising from children aged 60-64 months. It is noteworthy that children aged 60-64 months have the lowest mean scores in all sub-dimensions and that their mean scores increase with age in all sub-dimensions.

A significant difference was found in favor of girls in the sub-dimensions of children's gender and psychological resilience in communication/social performance, self-control, emotional stability/coping with stress, and task orientation. When the mean scores are examined, it is striking that the girls have higher psychological resilience.

A significant difference was determined between the ages of the children and the sub-dimensions of bullying, victim and passive bullying child behaviors. It was determined that the significant difference was caused by children aged 70 months and over, and they had the lowest mean scores in all sub-dimensions. When the mean scores are examined, it is noteworthy that the bullying behaviors decrease with increasing age.

A significant difference was determined in favor of girls between the genders of the children and the sub-dimensions of peer bullying, bullying and passive bullying child behaviors. When the mean scores are examined, it is seen that girls have lower mean scores in all dimensions than boys' mean scores.

Psychological resilience reduces bullying behaviors and has an effective role in preventing peer bullying behaviors. The healthy development of children is possible when they establish harmonious relationships with their peers and feel safe. As a result of the research, it can be said that the low level of resilience of the children increases the peer bullying behaviors, and the children with developed resilience skills exhibit less peer bullying behaviors. Psychological resilience is thought to have a critical importance in coping with the difficulties faced by children in the pre-school period.

In this study, which was conducted to examine the relationship between the psychological resilience of preschool children and their peer bullying behaviors, it was found that the psychological resilience of children and their peer bullying behaviors showed a significant difference according to age and gender; In addition, a negative relationship was determined between the psychological resilience of children and their peer bullying behaviors. Based on the fact that as the level of psychological resilience of children increases, peer bullying behaviors decrease, the following suggestions can be made:

1. According to the results of the research, the age of children in the preschool period is a variable that causes a significant difference in both their psychological resilience and their peer bullying behaviors. Teachers can support the psychological resilience levels of young children and at the same time take preventive measures against bullying behaviors.

2. The gender of children in the pre-school period is a variable that causes a significant difference in psychological resilience and peer bullying behaviors to the detriment of boys. The negative impact of this situation can be minimized by in-class activities.
3. Teachers can take measures to prevent children with low psychological resilience from being exposed to bullying behaviors. During the planning and implementation of the activities, practices to increase the psychological resilience of children can be included. Increasing the psychological resilience of children in the preschool period can prevent peer bullying behaviors that may occur.
4. This research is limited to children who are 60 and above attending pre-school education in Yenimahalle district of Ankara province. The relationship between psychological resilience levels and peer bullying can be examined by researchers in different provinces and districts with different age groups.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmaya, birinci yazar %60, ikinci yazar %40 oranında katkı sağlamıştır.

Destek ve Teřekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma Gazi Üniversitesi Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubunun 04.02.2020 tarih ve 91610558-302.08.01 sayılı onayı ile yürütölmüştür.